

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Avgvstini Valerii, Veronensis Episcopi, De Rhetorica
Ecclesiastica Libri III. Perqvam Ervditi**

Valiero, Agostino

Coloniae, 1582

Pauca de Genere Iudiciali. Cap. XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69050](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69050)

scunt; bl. s̄phemos maximè ingratos esse; eò peccare grauius, quò ex malitia peccant sine vlla voluptate, natura humana minimè inuitante. Monerem clericos, vt in genere Demonstratiuo versantes tractarent locos communes de bono mortis, de contemnenda vita, de maximis & grauissimis periculis quibus expositi sumus, & in fine sermonis concluderent beatum illum, qui iam in portum est receptus, commemorantes precipuas illius virtutes, vt auditores ad eius imitationem excitarentur. Laudantur angeli ab eorum attributis, quò Deum intueantur, quòd ei ministrent, quòd eterna illa luce fruantur, quòd sine vllò periculo & metu in caelesti illa patria cohabitent.

Pauca de Genere Iudiciali.

Cap. XXIII.

DE Genere Iudiciali multa seculi rhetores scripserunt, qua nullam aut minimam vtilitatem clerico, quibus nos potissimum scribimus possunt asserre. dicemus nos pauca, quoniam in paucis & admodum raro in hoc genere sanctos patres versari solitos legimus. Constat autem hoc genus accusatione, & defensione: ideò non accusant clerici, quia humanam infirmitatem, & Dei misericordiam agnoscentes, ante oculos habent correctione memorum, non seueram iustitiam, propositam. Permittitur tamen in sacris concilijs sacerdotibus accusare, cum de honore Dei, & de communi populorum salute agitur: in Iudicio autem hac consideranda atque obseruanda sunt, vt qui accusant, zelo Dei accusent, nullo odio commoti, nulla vilitatis, aut inanis gloriolae cupiditate adducti: a-

pud quem accusatur, iudicij authoritatē habeat: qui ac-
 cusatur, talis sit, vt peruersis suis moribus alios corrūpat;
 ex quibus colligitur, hereticos clericis, si opus sit, maximè
 esse accusandos, quanquam in Ecclesia Dei hoc tempore
 huiusmodi disceptationes non admittantur; sed testibus,
 coniecturis, familiaritate hereticorum causa iudicetur.
 Verūm si in aliquo generali cōcilio, aut prouinciali syno-
 do, esset dicendū contra nouarū et peruersarū opinionum
 disseminatores, docendū erit castissimos vetustatis limi-
 tes nō esse praterēndos: à S. matre Ecclesia Spiritu sancto
 edocta, nunquā recedendū; eam esse magistrā & ar-
 bitram veritatis, & omniū errorum expultricem; stulti
 & impij hominis esse, ab ea discedere; grauisimū pecca-
 tum esse heresim, & eo grauius, quod quampturimis per-
 niciem afferat, perturbet regna, vastet respublicas, &
 multa incōmoda populo Dei afferat. Cū, quatenus o-
 ratori Ecclesiastico satis esse videbatur, attigerimus; pri-
 mam iudicialis generis partem, quæ ad accusationē per-
 tinet, alteram, quæ ad defensionem spectat, aggredi-
 mur: in qua multo frequentius Ecclesiasticus versatur o-
 rator, vt oppressos homines subleuet, innocentesq; defen-
 dat. Huius generis exemplum B. Pauli Apostoli in Actis
 Apostolorum, qui cū à quodam Tertullo oratore accu-
 saretur, veluti seditiosus, & pacis ac quietis perturbator,
 se ipse coram præsīde defendit: & breui tempore ostendit
 falsum esse illud crimē, quod ei erat obiectum. Huius et-
 iam generis exemplū extat apud Tertullianum in illo A-
 pologetico, quod scripsit cōtra gentes: sic enim probat nō
 esse accusandos, aut odio habēdos Christianos, tanquā
 malos. ita enim scribit: Omne malum aut timore, aut
 pudore

pudore natura perfundit: malefici gestiunt latere, deui-
 tant apparere, trepidant apprehendi, negant accusati,
 ne torti quidem facile aut semper confitentur: certe
 condemnati mœrent, dinumerant in semetipsis malo-
 rum impetus, eosque vel fato, vel astris imputant; nolunt
 enim esse suum, quia malum agnoscunt: Christianis
 verò quid simile? neminem pudet, neminem pœnitet: si
 denotatur, gloriatur: si accusatur, non defendit: inter-
 rogatus vltro confitetur: damnatus, gratias agit: quid
 hoc mali est, quod naturam mali non habet, timorem,
 tergiuersionem, pœnitentiam, deplorationem? Quid
 hoc mali est, cuius rei gaudent? cuius accusatio vorum
 est, & pœna felicitas? Defensiones verò suscipienda sunt
 iusta pro gloria Dei, aut pro dignitate Christiani nomi-
 nis, vt ille, quem nominavi, Tertullianus fecit, defendenda
 est Christi D. N. sanctissima religio, & sancta sedis A-
 postolica auctoritas, etiã cum vita periculo: tueri debet v-
 nusquisq; existimationem & famã suam: calumnijs op-
 pressis, coram Iudice & vbiq; locorum succurrendum est.
 Sed caueat clericus, nè crebris defensionibus in multorum
 animos illabi velle videatur, & inanẽ populi applausum
 aucupari. Deprecationibus vtatur interdũ, si is, de cuius
 salute agitur, multa pbitatis & Christiana pietatis indi-
 cia dederit, si semel peccauerit. Cũ autẽ defensio nihil
 sit aliud, quã depulsio criminis quod obijcitur: et interdũ
 fieri soleat, vt inopes & omni ope destituti accusentur: fi-
 liorum suorũ, eorum scilicet, quos Deus fidei suã cõmisit,
 causas defendat: ostẽdat falsũ esse illud crimẽ accusantẽ
 malo animo in illũ fuisse: non permittendũ, vt seruus Dei,
 calũnia opprimatur. Cauendũ est maximẽ sacerdotibus,

nè sanctissimis Sacramentis, instrumentis salutis aeternae, veluti probationibus, ad quempiam vel accusandum, vel defendendum utantur: quemadmodum si quis affirmet, non esse illum, qui accusatur, proditorem, quia dum propria peccata confiteretur, proditionem illam non est confessus; aut calumniatorem esse illum, qui accusavit hominem, quem ipse scit optimū, cum eum saepe propria peccata confitentem audierit qui sic defenderent filios suos, adimerent auctoritatem Sacramēto Pœnitentiæ, & parum illis prodesse. Explicata Ecclesiastico oratori subiecta materia, quam tribus causarum generibus distinguendam demonstrauimus; declaremus, quibus rationibus finem propositum idem orator consequi possit.

Quòd ut cæteræ artes, sic Rhetorica Ecclesiastica, propria adhibeat instrumenta, quæ sunt Enthymema & Exemplum, item quid sit Enthymema, & à quibus locis ducatur.

Cap. XXIII.

NVLLA ars proprium munus obit, neque constitutum sibi finem consequitur, nisi quibusdam proprijs adhibitis instrumentis. Medicus valetudinem non recuperat, aut conseruat, nisi diata: quæ est recta victus ratio, aut medicamēto purgante, aut vena incisione: nec faber sine malleo vllum opus efficit. ita Ecclesiasticus orator nobilissima sine non potitur, nisi docendo, mouendo, & conciliando. Porro autem, cum probationibus, hoc est, argumentis in primis doceat; dicamus, quid sit argumentum. Argumentum est oratio, qua quæ rei, de qua dicit,
fidem